

Válámi ván...

– Néhány évvel 56 után megjelent Budapesten egy szovjet, bocsánat, orosz komikus, Arkagyij Rajkin – kezdte öreg barátom, Bakó András, kényelmesen hátradőlve karszékében –, és előadott – még hozzá magyarul! v egy humoros monológot, melynek ez volt a refrénje: VÁLÁMI VÁN, DE NEM ÁZ IGÁZI. Fergeteges sikert aratott, nem is sejthette, mennyire a szívünk közepébe talált: ez a mondat ugyanis tökéletesen kifejezte a kor uralkodó életérzését. Most viszont a jelek szerint az igázi ván, csak hogy az valahogy nem eléggé válámi, – ugye, érted, mire gondolok?

Bólintottam, mire Bakó András szivarra gyújtott, és folytatta.

– Itt van, például, az eső. Azelőtt az eső a frissen ásott föld és a pipereszappannal mosott lányhaj illatát árasztotta, most viszont ázott kutyaszőr-szaga van; az isten tudja, mit csináltak vele...

– Én semmit – mentegetőztem ijedten, de öreg barátom ügyet se vetett rám.

– Meg aztán itt vannak a házaitok. Istent keresitek, a vallásos érzést próbáljátok visszahozni kiszikkadt lelketekbe, de hát megy ez úgy, hogy közben kietlen betonkalitkákban laktok? Azt hiszitek, Isten a tapéta mögül fog előbújni, csótányok kíséretében? Az én gyerekkoromban még igazi házakban éltünk – igaz, összkomfort nélkül, de minden háznak volt pincéje és padlása, azaz mindegyik tükrözte a kozmikus világrendet: pokol, föld, mennyország. A pokolnak a pince felelt meg, ahová a színt hányták be kora ősszel, és szénporos macskák kergették a szénportól fekete egereket – ördögök a kárhozottakat –: ide izgató és félelmetes volt lemenni a napi tüzelőért; hányszor megfogadtam, hogy jó leszek inkább, csak ezt a mindennapos elkárhozást ne kelljen megismételniem!... A föld, a földi élet színtere volt maga a ház: a lakószobák, a konyha, az éléskamra; itt zajlott az emberi család élete: Ádám orcája veritékével kereste meg a kenyerét, miközben Éva főzött, mosott, gyereket nevelt, és fűszeres ételekkel s „fénylő-öle édes örömeivel” várta haza párját... Ezekről az örömökről mi, gyerekek is alkothattunk némi fogalmat, mivel az egész család egy szobában aludt, s éjszaka gyakran ébredtünk szapora lihegésre, elfojtott sikolyokra, melyeket a támlás szülői ágy nyikorgása kísért, – szorongatóan izgalmas élmény volt, mint egy későromantikus szimfónia szkercója; az emberi létezés minden alantassága és fensége kifejeződött benne... És megvolt

